

AGHAIDH A
THABHAIRT
AR IOMPAR
NEAMHDHLEATHACH
AGUS
NEAMHFHREAGRACH
SA MHÉID GO
MBÁINEANN SÉ LE
DLÍ CUIDEACHTA

CAIBIDIL 3

AGHAIDH A THABHAIRT AR IOMPAR NEAMHDHLEATHACH AGUS NEAMHFHREAGRACH SA MHÉID GO MBAINNEANN SÉ LE DLÍ CUIDEACHTA

Struchtúr na Caibidle seo

Is struchtúraithe ar bhealach trínar féidir na trí Chuid seo a leanas, is iad sin ionchuir, tréchuir agus aschuir na hOifige faoi seach, atá an Chaibidil seo.

CUID A: IONCHUIR

IONCHUIR SHEACHTRACHA

Stiúrtar gníomhaíochtaí na hOifige agus aghaidh á tabhairt ar iompar neamhdhleathach agus neamhfhreagrach go pointe an-suntasach, ar bhealach díreach agus indíreach araon, le hionchuir a fhaightear ó fhoinsí seachtracha. Seo feidhm den chaoi:

- go bhfuil oibleagáidí tuairiscithe reachtúla don Oifig ag roinnt páirtithe, lena n-áirítear leachtaitheoirí, iniúcháirí agus comhlachtaí gairmiúla áirithe;
- go bhfuil an Oifig ina cuid de chreat reachtúil níos leithne a dhéanann foráil don tarchur faisnéise, faisnéis a bheadh rúnda ar shlí eile, idir comhlachtaí rialála agus forfheidhmithe i gcás ina meastar an fhaisnéis sin a bheith bainteach le feidhmeanna na n-aonán eile sin; agus
- go bhfaigheann an Oifig líon suntasach gearán ó bhaill den phobal sa bhliain.

Sa chomhthéacs sin, ba mar seo a leanas a bhí na hionchuir phríomha a fuarthas ó fhoinsí seachtracha i rith na bliana:

Tábla 5
Ionchuir ó fhoinsí seachtracha

	2013		%	2012		%
Tuarascálacha reachtúla						
Tuarascálacha tosaigh ó leachtaitheoirí faoi alt 56	1,226			1,315		
Tuarascálacha iardain ó leachtaitheoirí faoi alt 56	577			472		
Iomlán tuarascálacha ó leachtaitheoirí faoi alt 56	1,803	78.2		1,787	75.6	
Tuarascálacha ó leachtaitheoirí ar coiriúileacht féideartha	10	0.4		2	0.1	
Tuarascálacha indíotáilte ó iniúcháirí	203	8.8		157	6.6	
Tuarascálacha indíotáilte ó Chomhlachais Ghairmiúla	0	0		7	0.3	
Tuarascálacha de réir alt 19 d'Acht um Cheartas Choiriúil 2011	0	0		1	0	
Tarchuir						
Tarchuir ó pháirtithe seachtracha	38	1.7		72	3	
Gearáin						
Gearáin ó bhaill den phobal	252	10.9		337	14.4	
Líon iomlán ionchuir ó fhoinsí seachtracha	2,306	100		2,363	100	

Formhínítear thíos na príomhfhoinsí seachtracha ionchur a stiúir gníomhaíochtaí na hOifige sa bhliain faoi athbhreithniú.

Tuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí

Intreoir – forbhreathnú ar an gcóras tuairiscithe leachtaitheora

Mar is féidir a fheiceáil ó Thábla 5 thuas, tá tuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí ina gcúis le breis agus 78% de na hionchuir sheachtracha go léir a fuair an Oifig i rith 2013. Mar achomre, ceanglaítear ar leachtaitheoirí cuideachtaí atá dócmhainneach¹⁶, de réir an dlí¹⁷, tuairisciú don Oifig faoi fhorléasadh na cuideachta agus faoi iompar aon duine a bhí mar stiúrthóir den chuideachta sa dá mhí dhéag sula ndeachaigh an chuideachta faoi leachtú. Ní mór don leachtaitheoir freisin tús a chur le hiarratas a dhéanamh ar an Ard-Chúirt le haghaidh gach duine de na stiúrthóirí a shrianadh¹⁸, murar bhain an Oifig an oibleagáid sin as/aisti¹⁹.

Is iad na haidhmeanna éigeantacha atá ag baint leis an gcóras tuairiscithe reachtúil seo ná:

- cosaint áirithe a thabhairt don bhall trí chinntiú a dhéanamh nach bhféadfaidh daoine a cinneadh nár ghníomhaíodar go hionraic agus/nó go freagrach sa tréimhse sula ndeachaigh cuideachta faoi leachtú dócmhainneach, i ndáil leis an tréimhse éigeantach srianta cúig bliana, gníomhú mar stiúrthóirí cuideachtaí eile a chomhlíonann íosriachtanais chaipitlithe; agus
- a chinntiú go bhféadann daoine a cinneadh gur ghníomhaíodar go hionraic agus go freagrach sa tréimhse sula ndeachaigh cuideachta faoi leachtú dócmhainneach leanúint orthu dul i mbun gníomhaíocht fiontraíochta trí mheán cuideachtaí faoi dhliteanas teoranta gur smachtbhanna ná pionós.

Ina ról a chomhlíonadh, tá an Oifig ag súil go soláthróidh leachtaitheoirí an fhaisnéis ar fad a bhaineann le déanamh an chinnidh iomchuí. Tugann sí spreagadh do leachtaitheoirí freisin moladh oiriúnach ar fhaoiseamh a dhéanamh trí thagairt a dhéanamh do thorthaí a n-imscrúduithe.

Déanann an Oifig breithniú ar fhaoiseamh a dheonú i gcás ina gcuireann leachtaitheoir fírinneach bunaithe ar fhianaise ar aghaidh mar thaca le maíomh gur ghníomhaigh stiúrthóir go hionraic agus go freagrach agus gnóthaí na cuideachtaí á ndéanamh aige/aici. Agus a cinntí á déanamh aici, is mian leis an Oifig a chinntiú nach mbeidh an t-ualach d'éisteacht Ard-Chúirte ar aon stiúrthóir gan ghá i gcás inar thaispeáin sé nó sí iompar iontaofa agus freagrach go soiléir agus gnóthaí an ghnóthais ar theip air á ndéanamh aige/aici. Dáiríre, gníomhaíonn an Oifig mar scagaire chun an gá le breithniú na hArd-Chúirte ar na cásanna ar cosúil nach fiú a haird iad a bhaint.

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara, áfach, nach gciallaíonn cinntí OSFC 'gan faoiseamh' nó 'faoiseamh páirteach' gur aimsíodh mí-ionracas nó neamhfhreagracht i leith na stiúrthóirí lena mbaineann, agus bheadh sé iomchuí dá mbainfí an tátal nó an líomhain sin as. Is faoin Ard-Chúirt amháin (tar éis di éisteacht le haighneachtaí an leachtaitheora agus na stiúrthóirí faoi seach) a chinneadh cé acu ar cheart, nó nár cheart, fógra srianta a dhéanamh i leith stiúrthóirí cuideachta ar leith.

¹⁶ Tá cuideachta dócmhainneach nuair nach bhfuil sé ábalta a cuid fiachas a íoc de réir mar atá siad dlíte

¹⁷ Alt 56 den AFDC

¹⁸ I gcás ina bhfuil duine aonair srianta faoi alt 150 d'Acht na gCuideachtaí, 1990, ní fhéadfaidh sé/sí gníomhú mar stiúrthóir cuideachta nó mar rúnaí cuideachta ach ar feadh tréimhse cúig bliana ina dhiaidh sin, ar choinníoll go gcomhlíonann an chuideachta lena mbaineann íosriachtanais chaipitlithe áirithe. I gcás cuideachta phríobháideach, tá íos-scairchaipiteal glaoite de €63,487 ag teastáil. I gcás cuideachta phoiblí theoranta, is é €317,435 an figiúr comhfhreagrach.

¹⁹ Leagtar próiseas agus scóip an tuairiscithe leachtaitheora amach i dtrí phríomhfhoilseachán OSFC, Fógra Cinnidh D/2002/3 arna bhforlíonadh ag Fógra Cinnidh D/2003/1 agus Fógra Eolais I/2009/1. Tá na cáipéisí sin ar fáil ag www.osfc.ie

Cuideachtaí ag dul faoi leachtú

Mar thoradh ar an dianchor chun donais eacnamaíoch, lean teipeanna cuideachta ar aghaidh ag leibhéal ard i rith 2013. Is féidir é sin a fheiceáil ón Tábla thíos:

- i rith na bliana, sheas leachtuithe dócmhainneacha (is iad sin leachtuithe creidiúnaithe agus Cúirte comhcheangailte) do 57% de na leachtuithe go léir (2012: 59%);
- tugadh laghdú 15% faoi deara in 2013 ar an líon leachtú dócmhainneach i gcomparáid le 2012 agus cuireann sé in aghaidh an treochta inar sháraigh an líon leachtú dócmhainneach 1,200 ar feadh ceithre bliana; agus
- bhí laghdú 8% ar leachtuithe sócmhainneacha (is iad sin leachtuithe ball) i rith 2013, ó 919 leachtú go 848 leachtú.

Tábla 6
Cuideachtaí ag dul faoi leachtú: 2009 - 2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Leachtuithe creidiúnaithe	1,124	1,258	1,311	1,210	1,043
Leachtuithe Cúirte	121	128	99	107	76
Iomlán leachtuithe dócmhannacha	1,245	1,386	1,410	1,317	1,119
Leachtuithe Ball	1,158	899	1,054	919	848
Iomlán leachtuithe sócmhannacha²⁰	1,158	899	1,054	919	848
Leachtuithe iomlán	2,403	2,285	2,464	2,236	1,967

Tuairiscí leachtaitheoirí a fuarthas – 2013

Mar is féidir a fheiceáil ó Thábla 5 thuas, fuarthas 1,803 tuairisc leachtaitheoirí san iomlán i rith na bliana (2012: 1,787), dá raibh:

- 1,226 ina dtuairiscí tosaigh (2012: 1,315); agus
- 577 ina dtuairiscí iardain²¹ (2012: 472).

Gur deas linn an laghdú 15% a tháinig ar an líon leachtú dócmhainneach i gcomparáid le 2012 agus, bunaithe ar a dtugtar le tuiscint faoi láthair, meastar go leanfaidh an treocht anuas seo le linn 2014. Leanann an t-ardleibhéal de leachtú nua leis na coinníollacha geilleagracha a léiriú a bhí i gceist le linn chúrsa na bliana faoi athbhreithniú. Gur gné lena mbaineann an-suntas sa chomhthéacs sin an chaoi gur bhain líon de na tuarascálacha a fuarthas le haonáin mhórsála, a bhfuil a ngnóthaí tráchtála an-chasta.

Sa Tábla thíos, soláthraítear sonraí maidir leis an leithdháileadh earnála cuideachtaí a bhfuarthas tuairiscí tosaigh leachtaitheoirí ina leith i rith na bliana.

²⁰ Cé nach bhfuil ról ar bith ag an Oifig maidir le leachtuithe sócmhainnigh (is é sin leachtuithe ball), áirítear sonraí díobh ar mhaithe comhláine.

²¹ Is éard atá i gceist i dtuairisc tosaigh ná an chéad tuairisc a fhaightear ó leachtaitheoir agus ní mór í a chur isteach laistigh de 6 mhí tar éis a cheaptha/ceaptha. I bhformhór na gcásanna, bíonn an cinneadh ar cé acu a dheonaítear faoiseamh nó nach ndéonaítear bunaithe ar an tuairisc seo. I gcásanna áirithe, áfach, ceanglaítear ar an leachtaitheoir tuairisc iardain a chur isteach tar éis dó/di tuilleadh dul chun cinn a dhéanamh ar a (h)imscrúduithe. I gcásanna ina meastar tuairisc iardain a bheith riachtanach, deonaítear 'faoiseamh ag an am seo' i ndáil leis an tuairisc tosaigh de ghnáth.

Tábla 7

Anailís earnálach ar thuairiscí tosaigh alt 56 na leachtaitheoirí a fuarthas - 2013

Earnáil	2013		2012	
		%		%
Mórdhíol & miondhíol	271	22	318	24
Foirgníocht	236	19	273	21
Déantúsaíocht & priontáil	159	13	172	13
Óstáin, barrana & lónadóireacht	117	10	137	10
Gnóthas pobail, sóisialta & eile	103	8	116	9
Mairgíodh & bolscaireacht	89	7	78	6
Éastát réadach & ligean ar cíós	99	8	71	5
Iompar & dailiúcháin	44	4	51	4
Teicnólaíocht & teileachumarsáid	51	4	44	3
Airgeadais & léasú	27	2	18	1
Earcaíocht & seirbhísí slándála	13	1	19	1
Talmhaíocht, mianadóireacht & saothrú mara	17	1	18	1
Iomlán	1,226	100	1,315	100

Tráthúlacht thuairisciú na leachtaitheoirí

I rith na bliana, d'eisigh an Oifig 198 fógra (2012: 198) do 106 leachtaitheoir ar leith inar cuireadh in iúl dóibh go raibh a n-oibleagáidí tuairiscithe reachtúla á mainneachtain acu. Réitíodh cuid mhór de na mainneachtainí sin go pras mar thoradh ar an ngníomh seo agus, dá bhrí sin, fuarthas 97% de na chéad tuairiscithe a bhí dlite i rith na bliana faoi dheireadh na bliana (2012: 94%).

Mar sin féin, theip ar líon beag leachtaitheoirí a n-oibleagáidí tuairiscithe a chomhlíonadh arís is arís eile. Is sainréimse fócais don Oifig iad na cásanna sin agus d'fhéadfadh gníomhaíocht forfheidhmithe iomchuí suas go dtí ionchúiseamh coiriúil, agus é san áireamh, teacht as na sárúithe seasmhacha sin ar oibleagáidí reachtúla.

Caighdeán thuairisciú na leachtaitheoirí

Measadh caighdeán thuairiscí na leachtaitheoirí a fuarthas i rith na bliana a bheith sásúil den chuid is mó. In áisc áirithe, áfach, ní raibh caighdeán an tuairiscithe ar an gcaighdeán a bhí ag teastáil. Thabharfadh tásca le tuiscint go gcuirtear na nithe seo a leanas san áireamh in imthosca rannpháirteacha ina leith sin:

- méid na dtascanna dócmhainneachta a dtugann roinnt gnólachtaí aghaidh orthu; agus
- mar thoradh ar iontrálaithe nua ag teacht isteach sa mhargadh, easpa coibhneasta taithí in obair a bhaineann le dócmhainneachta. Sa chomhthéacs sin, soláthraíonn Tábla 8 thíos anailís ar próifíl na leachtaitheoirí a tugann faoi obair coinní dócmhainneachta thar an tréimhse 2009 go 2013.

Mar gheall ar na saincheistanna roimhe seo, bhí gá le leibhéal ard teagmhála le leachtaitheoirí lena mbaineann chun críche riachtanais na hOifige a shonrú agus gnéithe de thuairiscí a cuireadh isteach a shoiléiriú. I gcásanna áirithe, measadh a bheith riachtanach iarraidh ar leachtaitheoirí aonair teacht chuig an Oifig chun plé a dhéanamh ar a dtuairiscí agus chun athbhreithniú a dhéanamh ar, inter alia, an mbonn leis na conclúidí a leagtar amach istigh iontu.

Tábla 8

Próifíl na leachtaitheoirí a thug aghaidh ar leachtuithe dócmhainneachta de réir líon na ngníomhaíochtaí 2009 – 2013

Líon leachtaitheoirí	Líon gníomhuithe				
	<3	3-6	7-12	>12	Iomlán
2009	122	25	18	16	181
2010	169	48	33	26	276
2011	182	57	30	27	296
2012	187	63	37	22	309
2013	203	46	16	21	286

Leithdháileadh earnálach d'ionchuir sheachtracha eile (is é sin ionchuir sheachtracha cé is moite de thuairiscí 56 na leachtaitheoirí)

Mar is féidir a fheiceáil ó Thábla 5, níor sheas comhiomlán na n-ionchur seachtrach sin cé is moite de thuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí ach do phas beag níos mo ná 20% de na hionchuir sheachtracha san iomlán a fuarthas sa bhliain. Sa Tábla thíos, soláthraítear anailís ar leithdháileadh earnálach na n-ionchur seachtrach eile sin.

Tábla 9

Leithdháileadh earnálach ionchur seachtrach cé is moite de thuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí

Earnáil	2013		2012	
	%		%	
Éastát réadach & ligean ar cíós	80	16	92	16
Foirgníocht	65	13	54	9
Mórdhiól & miondiól	42	8	46	8
Déantúsaíocht	42	8	34	6
Óstáin, barrana & lónadóireacht	32	6	18	3
Gnóthas pobail, sóisialta & pearsanta	40	8	26	5
Airgeadais & léasú	45	9	33	6
Iompar & dailiúcháin	10	2	11	2
Talmhaíocht, mianadóireacht & saothrú mara	8	2	17	3
Sláinte & obair shóisialta	14	3	16	3
Teicnolaíocht & teileachumarsáid	22	4	22	4
Mairgíodh & bolscaireacht	5	1	54	9
Earcaíocht & seirbhísí slándála	7	1	1	0
Earnáil ghnó eile	38	8	60	10
Earnáil ghnó anaithnid	0	0	0	0
Nach cuideachta ann	53	11	92	16
Iomlán	503	100	576	100

Gearáin

Faigheann an Oifig líon suntasach gearán ó bhaill den phobal sa bhliain. I rith na bliana, fuarthas 252 gearán san iomlán (2012: 337), a sheas do 11% (2012: 14%) de na hionchuir sheachtracha go léir a fuarthas. Sa Tábla thíos, soláthraítear anailís ar ábhar na ngearán a fuarthas.

Tábla 10

Gearáin a fuarthas (anailísithe de réir thréith na mainneachtana príomha)

	2013	%	2012	%
Líomhaintí trádáil mheargánta/chalaoiseach/dhócmhainneach	43	17	77	23
Bainteach le Cruinnithe Cinn Bhliana Ginearálta/Urghnácha	15	6	50	15
Bainteach le fiachas gan íoc	30	12	37	11
Saincheisteanna cearta scairsealbhóirí ginearálta	23	9	33	10
Bainteach le trádáil le linn bheith bainte den Chlár	1	0	32	9
Iompar stiúthóra	40	16	24	7
Bainteach le iniúchadh/iniúcháir	28	11	17	5
Líomhaintí brionnú/faisnéis bhréige a thabhairt	21	8	12	4
Eile	51	20	55	16
Iomlán	252	100	337	100

Tuairiscí faoi chionta indíotáilte ó Iniúcháirí

Intreoir – forbhreathnú ar chóras tuairiscithe na n-iniúcháirí

I gcás ina bhfaigheann iniúcháirí cuideachta seilbh ar fhaisnéis, le linn dóibh iniúchadh a dhéanamh agus dá bhua sin, a bhfuil ina cúis lena dteacht ar an tuairim go bhfuil cúis réasúnach acu le creidiúint go ndearna an chuideachta, nó oifigeach nó gníomhaire den chuideachta, cion indíotáilte faoi Achtanna na gCuideachtaí²², ceanglaítear ar na hiniúcháirí an tuairim sin a thuairisciú don Oifig²³. Rinne an Oifig treoir a fhorbairt agus a fhoilsiú chun cabhrú le hiniúcháirí a n-oibleagáidí ina leith seo a chomhlíonadh²⁴.

Cineál cionta a rabhtas in amhras orthu a tuairiscíodh

Le linn na bliana, fuarthas 203 tuairisc faoi chionta indíotáilte san iomlán (2012:157). Tugtar anailís sa Tábla thíos ar chineál na gcionta a rabhtas in amhras orthu a bhí sna tuairiscí sin. Ba cheart a thabhairt faoi deara nach bhfuil líon na dtuairiscí a fuarthas ar comhréir le líon na gcionta a rabhtas in amhras orthu a tuairiscíodh mar go raibh níos mó ná cion amháin a rabhtas in amhras air san áireamh i dtuairiscí i roinnt cásanna.

²² Cé is moite de chionta faoi alt 125(2) agus alt 127(12) d'Acht 1963, arna leasú

²³ Alt 194(5) d'Acht na gCuideachtaí 1990, arna chur isteach ag alt 74 den AFDC agus arna leasú ina dhiaidh sin ag alt 37 d'Acht 2003 agus ag alt 73 den Acht um Chistí Infheistíochta, Cuideachtaí agus Forálacha Ilghnéitheacha 2005

²⁴ Fógra Cinnidh D/2006/2 – Treoir Athbhreithnithe faoi Dhualgas Iniúcháirí Tuairiscí a Chur Chuig an Stiúrthóir um Fhorfheidhmiú Corparáideach faoi Chásanna Amhrais i leith Cion Indíotáilte. Forlíonadh é seo níos déanaí le Fógra Eolais I/2009/4 - Tuairiscí Cionta Dlí Cuideachtaí: Eolas d'Iniúcháirí

Tábla 11**Anailís ar chionta indíotáilte a rabhthas in amhras orthu a thuairiscigh iniúcháirí**

	2013	%	2012	%
Sárú iasachta stiúrthóirí	165	78	127	76
Mainneachtain leabhair chuí chuntas a choinneáil	26	12	28	17
Ráitis bhréigeach d'iniúcháirí	2	1	1	1
Easpa cáilíochta chun ceapacháin mar iniúcháir agus ag feidhmiú mar iniúcháir	2	1	5	3
Falsú doiciméad	4	2	4	2
Cruinnithe Ginearálta Urghnácha gan bheith tionólta	0	0	0	0
Cionta eile ilgnéitheach	13	6	2	1
Iomlán	212	100	167	100

Tarchuir

Mar a léiríodh níos luaithe sa Chaibidil seo, tá an Oifig mar chuid de chreatlach reachtúil níos leithne a cheadaíonn malartú faisnéise rúnda idir comhlachtaí rialála, comhlachtaí forfheidhmithe agus comhlachtaí ábhartha eile, faoi réir cosaintí agus teorainneacha cuí. Sa chomhthéacs sin, faigheann an Oifig tarchuir ó chomhlachtaí reachtúla eile ó am go ham. Le linn na bliana faoi athbhreithniú, fuair an Oifig 38 tarchur den sórt sin (2012: 72) ó roinnt foinsí éagsúla. Ina measc siúd, bhí:

- Cláraitheoir na gCuideachtaí;
- na Coimisinéirí Ioncaim; agus
- Ranne/Comhlachtaí Stait eile.

Tuairiscí faoi chionta indíotáilte ó chomhlachtaí gairmiúla

CACanna²⁵

Sa chás go bhfuil forais réasúnacha ag Coiste Araíonachta nó ag Binse de chuid CAC chun a chreidiúint go bhféadfadh cion indíotáilte faoi Achtanna na gCuideachtaí a bheith déanta ag duine nuair a bhí an duine sin ina bhall/ball den Chomhlacht Aitheanta Cuntasóireachta, éilítear ar an gCAC sin an t-ábhar a thuairisciú don Oifig²⁶. Nach bhfuarthas aon tuarascálacha den chineál sin i rith na bliana faoi athbhreithniú (2012: 7).

Comhlachtaí Forordaithe Gairmiúla (“CFG”)

Mar an gcéanna, sa chás go bhfaigheann an Coiste Araíonachta nó Binse de chuid CFG amach nár choimeád ball atá i mbun leachtaithe nó glacadóireachta taifid iomchuí, nó go bhfuil forais réasúnacha ag an gCoiste Araíonachta nó ag Binse de chuid Comhlacht Forordaithe Gairmiúil chun a chreidiúint go bhfuil cion indíotáilte faoi Achtanna na gCuideachtaí déanta ag an mball le linn leachtaithe nó glacadóireachta, ní mór don CFG lena mbaineann an t-ábhar a thuairisciú don Oifig²⁷.

²⁵ Is é is Comhlacht Aitheanta Cuntasaíochta (CAC) ann ná comhlacht cuntasóireachta a bhfuil cead aige údarás a thabhairt dá chuid ball, faoi réir critéir áirithe a bheith sásaithe ag na baill sin, gníomhú mar iniúcháirí reachtúla agus mar ghnólachtaí iniúcháireachta faoi seach. Tá sé Comhlacht Aitheanta Cuntasaíochta, is iad sin:

- Comhlachas na gCuntasóirí Deimhniithe Cairte (CCDC)
- Institiúid na gCuntasóirí Deimhniithe Poiblí in Éirinn (ICDPÉ)
- Institute of Chartered Accountants in England & Wales (ICAEW)
- Institiúid na gCuntasóirí Cairte in Éirinn (ICCE)
- Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS)
- Institiúid na gCuntasóirí Corpraithe Poiblí (ICCP)

²⁶ Alt 192(6) d'Acht na gCuideachtaí 1990, arna leasú le halt 73 den AFDC

²⁷ Alt 58 den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí

De bhun Rialacháin an Achta um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí 2001 (Alt 58) 2002²⁸, ainmníodh na comhlachtaí seo a leanas mar CFGanna:

- Comhlachas na gCuntasóirí Deimhnithe Cairte (CCDC);
- Institiúid Cairte na gCuntasóirí Bainistíochta (ICCB);
- Institiúid na gCuntasóirí Deimhnithe Poiblí in Éirinn (ICDPÉ);
- Institiúid na gCuntasóirí Cairte in Éirinn (ICCÉ);
- Institiúid na gCuntasóirí Corpraithe Poiblí (ICCP);
- Institiúid Chánach na hÉireann; agus
- Dlí-Chumann na hÉireann.

Nach bhfuarthas aon tuarascálacha den chineál sin ó CFGanna i rith na bliana (2012: 0).

Tuairiscí leachtaitheoirí maidir le coiriúlacht a d'fhéadfadh a bheith ann

I gcúinsí inar cosúil go bhfuil aon iar-oifigeach nó aon oifigeach reatha de chuid na cuideachta ciontach in aon chion a bhaineann leis an gcuideachta, éilítear ar leachtaitheoirí tuairisc a thabhairt don SIP agus an t-ábhar a tharchur chuig an Oifig²⁹. Baineann an oibleagáid tuairiscithe seo le gach leachtú, idir shócmhainneach agus dhócmhainneach (is é sin Leachtuithe Deonacha Creidiúnaithe agus Leachtuithe Cúirte araon). Le linn na bliana, fuair an Oifig 10 tuairisc den sórt sin (2012: 2).

Tuairiscí faoi alt 19 den Acht um Cheartas Coiriúil 2011

Cuireadh oibleagáid reachtúil ar dhaoine i gcoitinne faisnéis ar leith a thuairisciú don Gharda Síochána maidir le “cionta iomchuí” áirithe le hAlt 19 den Acht um Cheartas Coiriúil 2011 (“ACC”). Is ionann cionta iomchuí agus iad siúd atá liostaithe sa Sceideal a ghabhann leis an ACC. Áirítear leo roinnt de na cionta is tromchúisí faoi Achtanna na gCuideachtaí. I measc na gcionta sin, tá:

- trádáil chalaoiseach³⁰;
- ráitis bhréagacha a dhéanamh le hiniúcháirí cuideachtaí³¹;
- faisnéis bhréagach a thabhairt³²;
- cáipéisí cuideachta a dhíothú, a lot nó a fhalsú³³;
- mainneachtain taifid chuí chuntasaíochta a choimeád³⁴;
- cúnamh neamhdhleathach airgeadais a bheith á thabhairt ag cuideachta le haghaidh scaireanna a cheannach sa chuideachta sin³⁵;
- cásanna áirithe a bhaineann le faisnéis nó le réadmhaoin a choinneáil siar ó leachtaitheoirí³⁶; agus
- calaoisí réamhleachtaithe³⁷.

Baineann an oibleagáid tuairiscithe le haon duine a bhfuil faisnéis aige/aici arb eol dó/di, nó a gcreideann sé/sí, a bheith ina cúnamh ábhartha maidir le:

²⁸ IR 544 de 2002

²⁹ Alt 299 d'Acht 1963

³⁰ Alt 297 d'Acht 1963

³¹ Alt 197(1) d'Acht na gCuideachtaí 1990

³² Alt 242 d'Acht na gCuideachtaí 1990

³³ Alt 243 d'Acht na gCuideachtaí 1990

³⁴ Alt 202 d'Acht na gCuideachtaí 1990

³⁵ Alt 60 d'Acht na gCuideachtaí 1963, (arna leasú)

³⁶ Mír (a), (d), (e), (f), (g), (i), (j), (k), (l), (m), (n), (o) nó (p) d'Alt 293(1) d'Acht na gCuideachtaí, 1963

³⁷ Alt 295 d'Acht na gCuideachtaí 1963

- i. cosc a chur le cion iomchuí a bheith á dhéanamh ag duine eile; nó
- ii. gabháil, ionchúiseamh nó ciontú aon duine mar gheall ar chion iomchuí a bhaint amach.

Is é an oibleagáid ná an fhaisnéis sin a nochtadh “...a luaithe agus is féidir é a nochtadh do bhall den Gharda Síochána.” Déanann duine a mhainníonn, gan leithscéal réasúnach a bheith aige/aici, aon fhaisnéis den sórt sin a nochtadh cion coiriúil, contrártha le halt 19.

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach bhforchuirtear oibleagáid chun tuairisc a thabhairt do OSFC le halt 19 den ACC. Ina ionad sin, is é an oibleagáid ná tuairisc a thabhairt do “...b(h)all ar bith den Gharda Síochána”. Mar sin féin, mar a sonraíodh i gCaibidil 1 den Tuarascáil seo, áirítear le hoifigigh OSFC baill ar iasacht ón nGarda Síochána³⁸. Dá bhrí sin, is féidir le daoine a bhfuil faisnéis acu maidir le cionta iomchuí ar cionta dlí cuideachta iad a gcuid oibleagáidí a chomhlíonadh faoi alt 19 den Acht um Cheartas Coiriúil trí fhaisnéis den sórt sin a thuairisciú do dhuine d’Oifigigh an Gharda Síochána de chuid na hOifige.

Nach bhfuarthas aon tuarascálacha den chineál sin i rith na bliana faoi athbhreithniú (2012: 1).

IONCHUIR INMHEÁNACHA

Intreoir

Cé, mar a bhí soiléir sa chuid níos luaithe den Chaibidil seo, go bhfágann líon na n-ionchur seachtrach a fhaightear go n-osclaítear formhór na gcáschomhad a osclaítear laistigh den Oifig seo mar fhreagra ar na hionchuir sheachtracha sin, gineann an Oifig ionchuir inmheánacha freisin trí ghlacadh le cur chuige réamhghníomhach i leith fhorfheidhmiú Achtanna na gCuideachtaí. I measc na n-ionchur i dtaca leis sin, tá tionscnaimh inmheánacha a bhaineann leis na nithe seo a leanas:

- cuideachtaí díscailte dócmhainneacha;
- maoirseacht ar leachtaitheoirí; agus
- imscrúduithe agus fiosruithe eile arna dtosú ar a tionscnamh féin.

Cuideachtaí díscailte dócmhainneacha

Sainíonn an Oifig mar “cuideachtaí díscailte dócmhainneacha” na cuideachtaí sin a bhaintear de Chlár na gCuideachtaí mar gheall ar neamhchomhdú a dtuaisceáin bhliantúil agus a raibh dlíteanais acu, cé acu a bhí na dlíteanais sin iarrbhír, teagmhasach nó ionchasach, ag an dáta ar ar baineadh den Chlár iad.

Is féidir leis an Oifig iarratas a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt chun stiúrthóirí de chuid cuideachtaí a baineadh den Chlár a dhícháiliú³⁹. Mar sin féin, déantar foráil sa dlí⁴⁰ freisin nach féidir leis an gCúirt duine a thaispeánann don Chúirt nach raibh aon dlíteanais ag an gcuideachta nuair a baineadh an cuideachta sin den Chlár nó gur scaoileadh na dlíteanais sin sular tionscnaíodh an t-iarratas a dhícháiliú. Agus breithniú á dhéanamh aici ar an bponós a fhorchuirfeadh, is féidir leis an gCúirt na stiúrthóirí a shrianadh sa chás go mbreithníonn sí nach bhfuil údar le dhícháiliú⁴¹.

Sa chás go bhfuil fianaise ann a léiríonn go raibh cuideachta dócmhainneach ag an dáta ar ar baineadh den Chlár í, is é beartas na hOifige breithniú a dhéanamh ar dhícháiliú stiúrthóirí na cuideachta a lorg. Sa chás go mbaintear cuideachta de Chlár na gCuideachtaí, dílsítear a cuid sócmhainní atá fágtha don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i gcomhréir le forálacha an Achta Maoine Stáit 1954. In aon chás inar cosúil go raibh sócmhainní suntasacha ag cuideachta nuair a baineadh den Chlár í, cuireann an Oifig é sin in iúl don Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.

³⁸ Baill iad a bhfuil a gcuid gnáthchumhachtaí nó gnáthoibleagáidí faoi Alt 12(4) den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí, 2001, fós dílsithe dóibh agus atá in ann na gnáthchumhachtaí nó na gnáthoibleagáidí sin a fheidhmiú nó a chomhlíonadh mar bhaill den Gharda Síochána

³⁹ Alt 160(2)(h) d’Acht na gCuideachtaí 1990, (arna leasú)

⁴⁰ Alt 160(3A) d’Acht na gCuideachtaí 1990, (arna leasú)

⁴¹ Alt 160(9A) d’Acht na gCuideachtaí 1990, (arna leasú)

Maoirseacht ar leachtaitheoirí

Is é ceann de na feidhmeanna reachtúla atá ag an Stiúrthóir ná:

"...ról maoirseachta a fheidhmiú, sa mhéid is a mheasann an Stiúrthóir é a bheith riachtanach nó cuí, ar ghníomhaíocht leachtaitheoirí agus glacadóirí agus iad i mbun a gcuid feidhmeanna faoi Achtanna na gCuideachtaí a chomhlíonadh"⁴².

Cé go dtugann próiseas alt 56, mar a leagadh amach níos luaithe sa Chaibidil seo, deis don Oifig maoirseacht indíreach a dhéanamh ar ghnéithe áirithe d'obair leachtaitheoirí, measann an Oifig é a bheith cuí nó riachtanach ar shlí eile ó am go ham maoirseacht níos díri a dhéanamh ar obair leachtaitheoirí. Déantar an mhaoirseacht níos díri sin trí na cumhachtaí ar tugadh don Oifig le hAlt 57 den AFDC a fheidhmiú⁴³.

Foráiltear le halt 57 gur féidir leis an Stiúrthóir na nithe seo a leanas a dhéanamh:

- a iarraidh, ar a thionscnamh féin nó de bhun gearáin ó bhall, ó ranníocóir nó ó chreidiúnaí de chuid cuideachta, go dtáirgfear leabhair leachtaitheora – i ndáil le próiseas leachtaithe ar leith, nó i ndáil le gach leachtú arna ndéanamh ag an leachtaitheoir; agus
- freagraí an leachtaitheora ar aon cheisteanna a bhaineann lena bhfuil i leabhair den sórt sin, agus gach cúnamh agus is féidir leis an leachtaitheoir a thabhairt a lorg.

Gabhann cosaintí áirithe leis na cumhachtaí a tugadh don Stiúrthóir le halt 57, is iad sin:

- ní mór don Oifig fógra a thabhairt don leachtaitheoir is freagróir faoin gcúis (faoi na cúiseanna) lena bhfuil an t-iaratas á dhéanamh; agus
- ní féidir iaratas a dhéanamh i leith leabhar a bhaineann le leachtú a tugadh chun críche níos mó ná 6 bliana roimh an iaratas.

Imscrúduithe a tosaíodh ar a tionscnamh féin

Mar a léirítear thuas, tionscnaíonn an Oifig fiosruithe agus imscrúduithe ar a tionscnamh féin nuair a mheastar é sin a bheith riachtanach nó cuí ar shlí eile, ag féachaint do na fíricí agus do na cúinsí bunúsacha. I measc na nithe a spreagann gníomhartha den sórt sin, tá:

- saincheisteanna a aithnítear go himmheánach;
- saincheisteanna a tharchuirtear go himmheánach;
- saincheisteanna a aithnítear de bhun athbhreithnithe ar ábhar a comhdaíodh leis an OCC;
- saincheisteanna a aithnítear trí mhonatóireacht ar dhlíthíocht;
- saincheisteanna a aithnítear trí athbhreithniú ar thuairisciú an phreasa, ar an idirlíon srl.

Mar shampla, is é a bhí i gceist le hábhar na bhfiosruithe a tionscnaíodh le linn na bliana ná amhras go raibh daoine féimhithe ag gníomhú mar stiúrthóirí cuideachtaí, amhras go raibh daoine ag gníomhú mar iniúchóirí cé nach raibh siad údaraithe é sin a dhéanamh agus amhras gur falsaíodh cáipéisí.

Ag brath ar chineál na gcúinsí bunúsacha, is féidir cur le fiosruithe agus le himscrúduithe na hOifige trí na nithe seo a leanas a úsáid:

- cumhachtaí sibhialta an Stiúrthóra;
- cumhachtaí coiriúla an Stiúrthóra; agus/nó
- na cumhachtaí atá dílsithe do na Gardaí atá ar iasacht leis an Oifig de bhua na hoifigigh sin a bheith ina mbaill den Gharda Síochána

Líon na n-ionchur inmheánach – 2013

Gineadh 107 ionchur inmheánach san iomlán le linn 2013 (2012: 170).

⁴² Alt 12(1)(e) den Acht um Fhorfheidhmiú Dlí Cuideachtaí

⁴³ Áirítear foráil chomhchosúil a bhaineann le glacadóirí in Alt 323A d'Acht 1963

CUID B: TRÉCHUIR

Go ginearálta, gintear ionchuir, is cuma cé acu a thagann siad ó fhoinsí inmheánacha nó ó fhoinsí seachtracha, cáschomhad a oscailt.

I gcás thuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí, cuirtear cásanna i gcrích go nádúrtha de ghnáth nuair a dhéantar cinneadh ar cé acu a thabharfar nó nach dtabharfar faoiseamh don leachtaitheoir ón oibleagáid chun srianadh stiúrthóirí na cuideachta a lorg. Dúntar an comhad de ghnáth nuair a dheonaítear an faoiseamh sin. Sa chás nach ndéonaítear faoiseamh, nó nach ndéonaítear é ach go páirteach (is é sin deonaítear i gcás roinnt de na stiúrthóirí, seachas i gcás gach duine díobh), déanann an Oifig faireachán ar na himeachtaí iomchuí srianta nó dícháilithe agus taifeadtar an toradh chomh luath agus a dhéantar cinneadh ar na himeachtaí sin. Mar sin féin, déanann an Oifig athbhreithniú ar chásanna ó am go ham nuair a chuirtear imní in iúl di faoi na nithe seo a leanas, mar shampla:

- táillí leachtaitheoirí;
- mainneachtain shoiléir sócmhainní a leithdháileadh ar bhonn tráthúil;
- mainneachtain shoiléir leachtú a thabhairt chun críche laistigh d'amfhráma réasúnach.

I gcás ionchuir eile, amhail, mar shampla, tuairiscí iniúchóirí, gearáin, tarchuir srl., osclaítear comhad agus déantar scrúdú ar an ábhar chun cinneadh a dhéanamh, sa chéad ásc, ar cé acu atá nó nach bhfuil sé ina ábhar a thagann faoi shainchúram na hOifige. Ina dhiaidh sin, déantar dul chun cinn ar chásanna ar an mbonn a mheastar a bheith is oiriúnaí dá gcúinsí ar leith. I measc na modhanna dul chun cinn, tá:

- bualadh leis an ngearánaí, d'fhonn tuiscint níos fearr a fháil de ghnáth ar na saincheisteanna a bhfuil gearán á dhéanamh ina leith;
- bualadh leis na stiúrthóirí (mar shampla, i gcás a bhaineann le hiasachtaí stiúrthóirí);
- cumhachtaí sibhialta a fheidhmiú amhail, mar shampla:
 - éilimh a eisiúint chuig stiúrthóirí cuideachtaí chun leabhair agus taifid chuideachtaí a tháirgeadh;
 - éilimh a eisiúint chuig leachtaitheoirí chun a gcuid leabhair agus taifid leachtaithe a tháirgeadh;
 - éilimh a eisiúint chuig daoine atá ag gníomhú, nó a airbheartaíonn chun gníomhú, mar iniúchóirí le haghaidh fianaise a tháirgeadh ar a gcuid cáilíochtaí;
 - éilimh a eisiúint lena gceanglaítear ar leachtaitheoirí tuairiscí alt 56 atá amuigh a chomhdú;
- cumhachtaí coiriúla a fheidhmiú, amhail, mar shampla, barántais chuardaigh a fhorghníomhú, cumhacht na gabhála a fheidhmiú srl.
- dul i dteagmháil le húdaráis reachtúla eile a d'fhéadfadh a bheith in ann cabhrú le fiosruithe na hOifige, mar shampla, trí fhaisnéis iomchuí a chomhroinnt.

Ar chríochnú fhiosruithe na hOifige, déantar cinneadh ar an gcineál gnímh is oiriúnaí atá le glacadh. Is féidir leis na nithe seo a leanas a bheith i gceist anseo:

- cinneadh a dhéanamh gan aon ghníomh eile a ghlacadh (mar shampla, i gcásanna ina léiríonn fiosruithe nach raibh aon sárú ar dhlí na gcuideachtaí nó go raibh an sárú mionchúiseach ó thaobh cineáil de agus, mar thoradh air sin, gur díréireach a bheadh gníomh forfheidhmithe);
- cinneadh a dhéanamh gan gníomh forfheidhmithe a ghlacadh ar an ócáid seo ach, ina áit sin, rabhadh a eisiúint go mbrostófar gníomh forfheidhmithe má dhéantar an sárú arís (mar shampla, i gcásanna inar réitíodh an sárú);
- ábhair a tharchur chuig údaráis reachtúla eile nó chuig comhlachtaí gairmiúla eile i gcásanna ina mbaineann na hábhair le sainchúraim faoi seach na n-údarás agus na gcomhlachtaí sin;
- imeachtaí sibhialta a thionscnamh;
- imeachtaí coiriúla a thionscnamh.

Sna Táblaí seo a leanas, leagtar amach sonraí ar na hualaí éagsúla cáis a ndearna an Oifig dul chun cinn orthu le linn na bliana faoi athbhreithniú. Tugtar sonraí sa chéad chuid eile den Chaibidil seo ar na haschuir a thagann as próiseáil a dhéanamh ar ualaí éagsúla cáis na hOifige.

Tábla 12
Tréachur thuairiscí alt 56 na leachtaitheoirí - 2013

Tuarascálacha alt 56 idir lámha ar 1 Eanáir, 2013		917 ⁴⁴
Tuarascálacha nua a fuarthas i 2013	1,803	
Lúide: Tuarascálacha ar a rinneadh cinntí i 2013	1,978	
Tuarascálacha alt 56 idir lámha ar 31 Nollaig, 2013		742

Tugtar sonraí níos déanaí sa Chaibidil seo ar chinntí na hOifige ar thuairiscí leachtaitheoirí.

Tábla 13
Tréachur cásanna eile - 2013

Cásanna eile idir lámha ar 1 Eanáir, 2013		184 ⁴⁵
Cásanna nua a osclaíodh i 2013	610 ⁴⁶	
Lúide: Cásanna a críochnaíodh i 2013	633	
Cásanna eile idir lámha ar 31 Nollaig, 2013		155

⁴⁴ Athluaite ó Thuarascáil Bhliantúil 2012

⁴⁵ Athluaite ó Thuarascáil Bhliantúil 2012

⁴⁶ 503 ionchur seachtrach (tagraíonn Tábla 9 dóibh) móide 107 ionchur inmheánach

CUID C: ASCHUIR

Aschuir ó phróiseas alt 56

Cinntí a rinneadh ar thuairiscí leachtaitheoirí

Rinne an Oifig cinntí críochnaitheacha (is é sin cinntí seachas iad siúd chun 'Faoiseamh ag an am seo' a dheonú) ar 1,356 tuairisc leachtaitheoirí le linn 2013 (2012: 1,246), agus rinneadh 622 cinneadh eile chun 'Faoiseamh ag an am seo' a dheonú (2012: 474).

As na cinntí críochnaitheacha a rinneadh le linn 2013, rinneadh 1,014 ceann acu i ndáil le tuairiscí tosaigh (2012: 1,026), agus rinneadh 3420 ceann eile acu i ndáil le tuairiscí ina dhiaidh sin (2012: 220).

Déantar anailís sa dá Thábla seo a leanas ar na cinntí a rinneadh i ndáil le tuairiscí tosaigh agus le tuairiscí iardain sin faoi seach.

Tábla 14

Anailís ar chinntí a rinneadh i ndáil le tuairiscí tosaigh alt 56 na leachtaitheoirí

Cineál cinnidh	2013	%	2012	%
Faoiseamh iomlán ⁴⁷	951	69	979	73
Gan faoiseamh a dhámhadh ⁴⁸	47	4	39	3
Faoiseamh páirteach ⁴⁹	16	1	8	1
Faoiseamh ag an am seo ⁵⁰	359	26	298	23
Iomlán	1,373	100	1,324	100

Tábla 15

Anailís ar chinntí a rinneadh i ndáil le tuairiscí iardain alt 56 na leachtaitheoirí

Cineál cinnidh	2013	%	2012	%
Faoiseamh iomlán ⁴⁷	239	39	135	34
Gan faoiseamh a dhámhadh ⁴⁸	80	13	71	18
Faoiseamh páirteach ⁴⁹	23	4	14	4
Faoiseamh ag an am seo ⁵⁰	263	44	176	44
Iomlán	605	100	396	100

Tá liostaí iomlána de na stiúrthóirí, agus de na cuideachtaí lena mbaineann, ar deonaíodh faoiseamh iomlán agus faoiseamh 'ag an am seo' dóibh le linn 2013 ar fáil ag www.osfc.ie.

⁴⁷ Dámhadh faoiseamh iomlán i gcásanna ina ceapann an Oifig tuairim, bunaithe ar eolas le fáil tuairisc(i) an leachtaitheoir san áireamh), go dealraíonn di gur ghníomhaigh gach stiúrthóir uile na cuideachta dócmhainní go macánta agus go freagrach agus cúrsaí na cuideachta á stiúradh acu.

⁴⁸ Níor dámhadh faoiseamh nuair ceapann an Oifig tuairim, bunaithe ar eolas a le fáil tuairisc(i) an leachtaitheoir san áireamh), nach bhfuil go leor fianaise gur ghníomhaigh aon cheann de stiúrthóirí na cuideachta dócmhainní go macánta agus go freagrach agus cúrsaí na cuideachta á stiúradh acu.

⁴⁹ Dámhadh faoiseamh páirteach in imthosca ina ceapann an Oifig tuairim, bunaithe ar eolas le fáil tuairisc(i) an leachtaitheoir san áireamh), go dealraíonn di gur ghníomhaigh roinnt stiúrthóirí na cuideachta dócmhainní ach nach leo ar fad go macánta agus go freagrach agus cúrsaí na cuideachta á stiúradh acu.

⁵⁰ Dámhadh 'Faoiseamh ag an am seo' i gcásanna ina raibh an Oifig sásta gur theastaigh tuilleadh ama ón leachtaitheoir chun a imscrúdú ar chúis le forléasadh na cuideachta a dul chun cinn / críochnú. Ar an dul céanna, ó am go ham, síleann an Oifig go bhfuil gá cinneadh cinntitheach a chur ar athlá mar gheall ar castacht cúrsaí cuideachtaí áirithe agus an riachtanas gaolmhar rannpháirtíocht forlíontach leis an leachtaitheoir bainteach. Agus 'Faoiseamh ag an am seo' dámhaithe, tá ceangal ar a leachtaoitheoir tuairisc nua a thabhairt isteach.

Torthaí iarratais na leachtaitheoirí chuig an gCúirt

Mar a léiríodh níos luaithe sa Chaibidil seo, sa chás nár dheonaigh an Oifig faoiseamh dóibh, éilítear ar leachtaitheoirí iarratas a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt chun srianadh na stiúrthóirí iomchuí cuideachtaí a lorg. I gcásanna áirithe, roghnóidh leachtaitheoirí, mar thoradh ar a gcuid imscrúduithe féin, dícháiliú stiúrthóirí, seachas srianadh stiúrthóirí, a lorg. Leagtar amach sa Tábla thíos sonraí ar thorthaí iarratais na leachtaitheoirí chuig an gCúirt, faoi mar a thug an Ard-Chúirt iad le linn na bliana.

Tábla 16

Torthaí iarratais na leachtaitheoirí chuig an gCúirt – 2013

	Cásanna	Stiúrthóirí curtha orthu
Orduithe um shrianadh deonta	116	219
Orduithe dícháiliú deonta	7	9
Gan Orduithe deonta	14	20
Iomlán	137	248

Tugtar tuilleadh anailíse in Aguisíní 3 go 5 den Tuarascáil seo ar na hOrduithe a rinne an Chúirt de bhun iarratais leachtaitheoirí.

Fíricí agus cúinsí a ndearna an Ard-Chúirt breithniú orthu agus Orduithe Dícháilithe á ndéanamh aici

Is leagtha amach thíos, chun críocha léiriúcháin, atá samplaí de na cineálacha saincheisteanna a ndearna an Ard-Chúirt breithniú orthu agus na hOrduithe Dícháilithe atá liostaithe in Aguisín 4 a ghabhann leis an Tuarascáil seo á ndéanamh aici. Rinneadh na hOrduithe sin de bhun iarratais dícháilithe a rinne na leachtaitheoirí ceaptha tar éis dóibh tuairiscí alt 56 dá gcuid a chur faoi bhráid na hOifige.

- phléadail stiúrthóir ciontach i gCúirt i SAM i leith líon cionta a bhain leis an gcalaois, ar bhain gné díobh le calaois a rinneadh i leith infheisteora a raibh leas á bhaint aige as cuideachta a bhí cláraithe in Éirinn;
- theip ar stiúrthóir díolacháin shuntasacha mhaoine a chur i dtaifead trí leabhair chuntais na cuideachta, agus níor coimeádadh leabhair ná cuntais chuí. Bhrionnaigh an stiúrthóir deimhniú oifigiúil Údaráis Áitiúil agus rinneadh íocaíochtaí suntasacha leis an gcuideachta agus de bhreis ar €244,000 dá bharr in asbhaintí pinsin agus ranníocaíochtaí fostóra nár tarchuireadh chuig an scéim reachtúil pinsin d'fhostaithe;
- fabhraíodh dliteanas cánach de bhreis ar €2.6 milliún (meastacháin san áireamh) i gcás cuideachta a sholáthair seirbhísí garda/slándála stataí. Ceapadh Glacadóir maidir le maoiniú neamhscaoilte agus rinne an tÚdarás Slándála Príobháidí a gceadúnas a chúlghairm chun seirbhísí slándála a oibriú. Theip ar na stiúrthóirí chun leabhair agus taifid chuí a choimeád ná chun iad seo a chur faoi bhráid an leachtaitheora ná chun comhoibriú leis an leachtaitheoir;
- in oibriúchán beag cuideachta, b'ionann tuarastail na stiúrthóirí agus céatadán mór de na forchostais agus níor chuir na stiúrthóirí ÍMAT/ÁSPC ná CBL i gcuntas i gceart ar feadh na dtrí bliana ar thrádáil dóibh. I mbliain 2, ghlac na stiúrthóirí iasachtaí stiúrthóra seachas pá inchánaithe ag an tráth a bhí an cuideachta ag streachailt lena gcuid spriocanna ioncaim a bhaint amach. Bhí sé ina chonclúid ag an leachtaitheoir gur chaith na hiasachtaí caipiteal oibre na cuideachta, agus gur éascaigh sé do na stiúrthóirí gan cáin a íoc ar feadh trí bliana agus gur theip ar na stiúrthóirí idirchaidreamh a dhéanamh leis an leachtaitheoir, ná freagra a thabhairt don leachtaitheoir maidir leis na hiasachtaí nár íocadh. Bhí dliteanas cánach €96,000 ag an gcuideachta ag tráth an leachtaithe;
- thug cuideachta faoi thearc-dhearbhú córasach ar dhliteanais chánach le haghaidh suimeanna de bhreis ar €356,000 thar thréimhse dhá bhliain. Comhdaíodh ráitis mhíthreoracha agus neamhchruinne leis an gClár Cuideachtaí agus níor coimeádadh leabhair agus cuntais chuí. Bhí sé beartaithe ag na Coimisinéirí Ioncaim tabhairt faoi iniúchadh CBL nuair a cuireadh an cuideachta faoi leachtú;

- theip ar stiúrthóir cuideachta €3.1 milliún de chistí scairshealbhóirí a chur i gcuntas, ná chun míniú leordhóthanach a sholáthar ar cá ndeachaigh sé. Níorbh fhéidir suimeanna móra a sholáthair scairshealbhóirí a rianú i gcuntais na cuideachta. Fuarthas na cistí trí stiúrthóir na cuideachta agus bhí sé i gceist iad a sholáthar ar mhaithe leis an gcuideachta. Níor dhealraitheach gur tharla seo agus níor tugadh aon mhíniú sásúil. Rinneadh íocaíocht €500,000 le stiúrthóir ó chistí na cuideachta agus scaoil seo ráthaíocht phearsanta a thug sé, chomh maith;
- i measc na bhfíricí ábhartha, bhí dócmhainneacht chuideachta a bhain lena n-éagumas chun íoc as a ndlíteanais chánach, teipeadh ar leabhair agus taifid chuí a choimeád ná chun iad seo a chur faoi bhráid an leachtaitheora ná chun comhoibriú leis an leachtú. Aistríodh sócmhainní chuig cuideachta eile agus úsáideadh cistí na cuideachta ar mhaithe lena gcaitheamh ar shlí mhaireachtála. Rinne na Coimisinéirí Ioncaim achainí leis an Ard-Chúirt mar gheall ar fhoirceannadh na cuideachta de bhun dlíteanais thart ar €203,000.

Aschuir shibhialta ó phróiseas alt 56

Go déanach in 2012, d'eisigh an Oifig fógraí faoi alt 57 den CLEA do leachtaitheoirí in dhá chás ar leith, a cheangail orthu na leabhair agus na cuntais a sholáthar maidir le leachtaithe ainmnithe. I gcás amháin, cuireadh an leachtaitheoir bainteach faoi agallamh de bhun alt 57(2). Ceanglaíonn alt 57(2) ar leachtaitheoirí chun aon cheisteanna a fhreagairt a bhaineann le hábhar na leabhar agus na gcuntas a iarrtar agus chun an chabhair sin a sholáthar ar pé bealach is féidir leis an leachtaitheoir a sholáthar go réasúnta. Bhí fiosrúcháin na hOifige sna cásanna seo ar bun ag deireadh na bliana.

Aschuir choiriúla ó phróiseas Alt 56

Ó thráth go chéile, sainaitníonn athbhreithniú na hOifige ar thuarisicí leachtaitheora saincheisteanna a meastar a dteastaíonn gníomhartha uathu de bheis ar chinntiúchán a dhéanamh i ndáil le cibé acu ar cheart nó nár cheart faoiseamh a dheonú. I measc na ngníomhartha siúd bíonn an méid a leanas i gceist, de ghnáth:

- tarchuir inmheánacha a dhéanamh de shaincheisteanna a meastar a dteastaíonn breis imscrúdú uathu agus/nó gníomh forfheidhmithe; agus
- tarchuir a dhéanamh do chomhlachtaí eile rialála.

Ag eascairt ó anailís faoinar tugadh le linn na bliana, shainithin an Oifig líon beag leachtaitheoirí ar theip orthu ar bhonn comhsheasmhach chun a ndualgais tuairiscithe a chomhlíonadh ar bhonn tráthúil. Chuaigh an Oifig i dteagmháil leis na leachtaitheoirí siúd, mhol siad dóibh nach nglacfaí lena leibhéal neamhchomhlíonta a thuilleadh agus go n-eascródh tús a chur le hionchúisimh choiriúla as sárúithe a dhéanfar amach anseo. Tar éis na teagmhála seo a dhéanamh, tháinig feabhas suntasach ar na leibhéil chomhlíonta i measc an chohóirt seo de leachtaitheoirí. Mar sin féin, d'eascair cásanna de neamhchomhlíonadh i líon teoranta cásanna agus cuireadh tús le hionchúiseamh maidir le beirt leachtaitheoirí i gcaitheamh 2013 mar gheall gur theip orthu a dTuairiscí alt 56 a chomhdú laistigh de na spriocdhátaí reachtúla. I gcás duine de na leachtaitheoirí a bhí i gceist, ar phléadáil ciontach dó, gearradh alt 1(1) den Acht Promhadh Ciontóirí 1907 ar an gcosantóir maidir le dhá chúiseamh, agus d'íoc an cosantóir suim €500 an ceann den dá chúiseamh le bosca déirce na Cúirte agus chomhaontaigh sé costais ionchúisimh €1,250 a íoc. Theip ar an dara leachtaitheoir teacht i láthair na Cúirte agus, mar thoradh air sin, eisíodh barántas binse le haghaidh ghabháil an duine aonair. Cuirfear an dara cás thuas seo chun cinn i rith 2014. Sa mhéid go meastar is gá, tá sé ar intinn ag an Oifig seo chun tús a chur le breis ionchúiseamh sna cásanna cuí.

Aschuir na hoibre forfheidhmithe

Déantar obair forfheidhmithe na hOifige ar roinnt bealaí éagsúla, ina measc siúd:

- dul i dteagmháil le stiúrthóirí cuideachtaí agus le páirtithe leasmhara eile d'fhonn réiteach/leasúchán deonach a bhaint amach i gcásanna neamhchomhlíonta;
- cumhachtaí sibhialta an Stiúrthóra a fheidhmiú d'fhonn comhlíonadh a bhaint amach;
- fianaise ar sháruithe féideartha ar fhorálacha rialála, seachas iad siúd a bhaineann le dlí na gcuideachtaí, a tharchur chuig rialtóirí iomchuí (lena n-áirítear ábhair iomchuí a tharchur chuig comhlachtaí gairmiúla freisin);
- réitigh sibhialta a lorg san Ard-Chúirt, amhail, mar shampla, iarratas a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt le haghaidh dícháiliú stiúrthóirí cuideachtaí ar chúiseanna sonraithe;
- imeachtaí achoimre a thabhairt os comhair na Cúirte Dúiche; agus
- comhaid imscrúdaithe a tharchur chuig an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí lena bhreithniú ar cé acu atá nó nach bhfuil údar ag na hábhair sna comhaid sin le hionchúiseamh coiriúil os comhair na Cúirte Cuarda, tar éis mion-imscrúdú a dhéanamh agus teacht ar an tuairim ar bhonn an mhion-imscrúdaithe sin go bhféadfadh údar a bheith le triail ar díotáil mar gheall ar fhianaise ar choiriúlacht a bhfuiltear in amhras uirthi.

Leagtar amach thíos na príomh-aschuir a bhaineann le gníomhaíochtaí forfheidhmithe na hOifige.

Réiteach/leasúchán deonach a bhaint amach

I 175 (2012: 124) chás inar tuairiscíodh, nó inar tháinig chun solais ar shlí eile, sáruithe amhrasta ar iasachtaí stiúrthóirí, tháinig réitigh (lena n-áirítear aisíocaíocht/laghdú iasachtaí) arbh fhiú €62m san iomlán iad (2012: €55m) as gníomhartha na hOifige. I measc na ngníomhartha a ghlac an Oifig agus iad ag tabhairt faoin gcuspóir lena mbaineann ceartú a bhaint amach ar bhonn deonach, bhí cruinnithe a chur ar bun le stiúrthóirí cuideachta de chuid 15 cuideachta ar leith.

Anuas air sin, tugadh rabhadh foirmiúil do cheathrar dhuine aonair a raibh buarthaí ann ina leith gur airbheartaigh siad gurbh iniúchóirí iad cé nach raibh siad cáilithe le gníomhú san iniúiltacht sin.

Comhlíonadh a áirithiú trí chumhachtaí sibhialta an Stiúrthóra a fheidhmiú

Úsáideadh roinnt forálacha reachtúla éagsúla go rathúil le linn 2013 d'fhonn comhlíonadh Achtanna na gCuideachtaí a áirithiú. Ina measc siúd:

- 3 ordú faoi alt 131(3) d'Acht na gCuideachtaí 1963, (arna leasú) ("Acht 1963") lenar éilíodh tionól Cruinnithe Ginearálta Bliantúla ("CGB") cuideachtaí. Eisíodh na horduithe sin tar éis breithniú a dhéanamh ar ghearáin a fuarthas ó bhaill de na cuideachtaí lena mbaineann;
- 2 ordú faoi alt 145(3A) d'Acht 1963 lenar éilíodh táirgeadh miontuairiscí ó CGBanna cuideachtaí, chomh maith le táirgeadh miontuairiscí ó chruinnithe na stiúrthóirí/ó chruinnithe Choistí na stiúrthóirí. Mar an gcéanna, eisíodh na horduithe sin tar éis breithniú a dhéanamh ar na gearáin a fuarthas;
- 224 n-ordú, de bhun alt 371(1) d'Acht 1963, lenar éilíodh ar leachtaitheoirí a gcuid oibleagáidí tuairiscithe faoi alt 56 den AFDC a chomhlíonadh;
- Ordú amháin, de bhun alt 371(1) d'Acht 1963, lenar éilíodh comhlíonadh gnéithe áirithe d'Achtanna na gCuideachtaí, lena n-áirítear na hoibleagáidí chun ráitis iniúchta airgeadais a ullmhú agus chun tuairisceáin bhliantúla a chomhdú leis an OCC; agus
- 2 éileamh faoi alt 19 d'Acht na gCuideachtaí, 1990, a cheangail soláthar cáipéisí.

Tarchuir chuig comhlachtaí gairmiúla agus rialála eile

Cé go bhfuil oibleagáid ar an Oifig faisnéis rúnda a dtagann ina seilbh aici a choinneáil, tá foráil reachtúil⁵¹ d'fhaisnéis a chur in iúl do thríú páirtithe áirithe (comhlachtaí rialála eile agus comhlachtaí gairmiúla áirithe) ar choinníoll go sásaítear critéir fhorordaithe áirithe.

De bhun na forála roimhe seo, rinneadh 11 dtarchur (2012: 18) chuig CACanna le linn na bliana. Ag féachaint dá shainchúram reachtúil *vis-a-vis* na CACanna, tugtar cóipeanna de tharchuir den sórt sin d'ÚMICÉ i ngach cás.

I measc na saincheistanna a tharchuirtear chuig CACanna go minic, tá:

- cásanna ina bhfuil amhras go n-airbheartaíonn baill iniúchtaí a dhéanamh nuair nach bhfuil sé/sí údaraithe ag a chuid/cuid comhlachtaí gairmiúla é sin a dhéanamh nó nuair atá sé/sí coiscthe ar shlí eile de bhua dlí nó oibleagáidí gairmiúla;
- neamhthuirisciú, nó tuairisciú moillithe, cionta indéotáilte a bhfuiltear in amhras orthu;
- ceistanna a bhaineann le cineál na dtuairimí iniúchta a thugtar i leith cuideachtaí faoi theorainn ráthaíochta;
- mainneachtain freagra a thabhairt ar fhiosruithe arna n-ardú ag an Oifig tar éis di tuairiscí a fháil faoi chionta indéotáilte.

Mar aon leis an méid sin roimhe seo, déanann an Oifig tarchuir chuig comhlachtaí rialála eile nuair a mheastar é a bheith riachtanach nó cuí ar shlí eile.

Forfheidhmiú sibhialta

Cuideachtaí díscailte dócmhainneacha

Mar a leagadh amach níos luaithe sa Chaibidil seo, sa chás go raibh cuideachtaí dócmhainneach nuair a bhí siad á mbaint den Chlár, is é beartas na hOifige breithniú a dhéanamh ar dhícháiliú stiúrthóirí cuideachtaí den sórt sin a lorg i gcásanna cuí.

Baintear na mílte cuideachta den Chlár in aon bhliain ar leith. Mar sin féin, ní bhíonn ach cuid acu dócmhainneach. Tarlaíonn sé nach mbíonn cuid mhór cuideachtaí eile acu ag trádáil a thuilleadh nó go mbíonn gach dlíteanas gan íoc dá gcuid scaoilte acu sular baineadh amach den Chlár iad. Mar gheall air sin, féachann an Oifig le cuideachtaí a aithint nuair atá fianaise go raibh fiacha neamhioctha ábhartha ann ag an dáta ar ar baineadh den Chlár iad. Le linn na bliana faoi athbhreithniú, rinne an Ard-Chúirt cinneadh ar 14 cás (2012:10) a bhain le hiarratais ag an Oifig chun stiúrthóirí a dhícháiliú. I ngach cás, rinne an Chúirt 25 nOrdú (2012: 17) san iomlán chun stiúrthóirí a dhícháiliú agus rinne sí 3 Ordú sa bhreis (2012:1) eile chun stiúrthóirí a shrianadh.

Dheimhnigh an Oifig 41 cás breise (2012: 38) gan gníomh sa Chúirt a bheith ag teastáil. Ní leanann cásanna ar aghaidh chuig na Cúirteanna sa chás, mar shampla, go sásaíonn na hiarstiúrthóirí don Oifig gur réitíodh gach dlíteanas sular eisíodh na himeachtaí beartaithe Cúirte nó sa chás gur cuireadh an chuideachta ar an gClár athuair, tar éis gur cuireadh tús le fiosrúcháin na hOifige.

Ag deireadh na bliana:

- eisíodh imeachtaí i gcás breise (a bhí ar feitheamh cinntiúcháin ag an Ard-Chúirt); agus
- bhí 8 gcás bhreise á scrúdú ag an Oifig.

⁵¹ Alt 17 den AFDC

Ar an ábhar sin, déileáladh le 64 cás (2012: 67) le linn na bliana atá faoi athbhreithniú. Leagtar amach breis sonraí ar Orduithe a rinne an Ard-Chúirt sa Tábla thíos.

Tábla 17

Orduithe Dícháilithe agus Srianata a fuarthas de bhun alt 160(2)(h) d'Acht na gCuideachtaí 1990

Ainm na Cuideachta	Uimhir na Cuideachta	Daoine ar a cuireadh smachtbhannaí (baineann Dícháiliú mura dtugtar Srianadh le fios)	Dáta Tosaithe	Dáta Scoiran
Alliance Systems Buildings Ltd	133079	Michael Potter	29.01.13	29.01.17
Alliance System Manufacturing Ltd	139950	Geraldine Potter	29.01.13	29.01.17
Hillvale Developments Limited	372457	Francis Beggan	04.02.13	04.02.17
Ferns Close Management Company Limited	412634	Virginia Beggan	04.02.13	04.02.17
Grangeport Developments Ltd	403259	Jerry Martin	04.02.13	04.02.18
J & C Martin Investments Ltd	456505	Catherine Martin	04.02.13	04.02.17
John (Jerry) Martin & Company Ltd	131778			
Doon Sewage Up-Grade Ltd	421764			
Eirkey Forecourt Advertising Ltd	344659			
Mayo Truck Spares Limited	341850	Eamon McGreal	11.02.13	11.02.18
		Keri Louise McGreal	11.02.13	11.02.18
Valen Construction Limited	234709	Gillian Lowry	22.04.13	22.04.16
		Christopher Lowry	22.04.13	22.04.16
Fastnet Broadband Holdings Ltd	407380	Lawrence O' Neill -	04.03.13	04.03.18
Teocom Limited	453877	Restricted		
Alonvert Limited	269073	Aidan O'Regan - Restricted	29.04.13	29.04.18
		Alicia Comiskey- Restricted	29.04.13	29.04.18
Peter & Yuk Company Limited	421556	Yuk Chan	17.06.13	17.06.18
Yo Thai Co. Limited	345596	Joon Hong Yong	17.06.13	17.06.18
O'Grady Excavations & Enterprises Limited	334550	Gerard F. O' Grady	22.07.2013	22.07.2018
		Declan O' Grady	22.07.2013	22.07.2018
Tony Burke Furniture Centre Limited	110004	Anthony Burke	29.07.2013	29.07.2018
		Delia Burke	29.07.2013	29.07.2018
Oakcourt Construction Limited	422397	Eamonn O'Loughlin	14.10.2013	14.10.2017
		Michele O'Loughlin	14.10.2013	14.10.2016
Cibo Foods Retail Limited	395275	Ciaran O'Donovan	14.10.2013	14.10.2017
Cibo Food Catering Limited	395274	Deborah Hughes	11.11.2013	11.11.2015
Cibo Food Company Limited	361570	Brian Hearne	11.11.2013	11.11.2017
D & G Electrical Services Limited	417365	Darren McKibben	11.11.2013	11.11.2018
		Catherine Johnston	11.11.2013	11.11.2018
Belmont Hotels	129129	Michael Morris	16.12.2013	16.12.2018
Efrt Limited	397664	Joan Morris	16.12.2013	16.12.2018

Imeachtaí eile forfheidhmithe sibhialta

An tUasal Michael Bailey agus an tUasal Thomas Bailey/Bovale Developments⁵²

Mar a tagraíodh dó i dTuarascálacha Bliantúla roimhe seo, thionscain an Oifig imeachtaí dícháilithe in aghaidh an Uasail Michael Bailey agus an Uasail Thomas Bailey (na Freagróirí), ar stiúrthóirí de chuid Bovale Developments iad, i 2006. Tar éis líon iarratais réamhthrialach (a ndearnadh achoimriú ar an cuid is mó díobh i dTuarascálacha Bliantúla roimhe seo), d'éist an Ard-Chúirt leis an iarratas substainteach ar dhícháiliú na bhFreagróirí i nDeireadh Fómhair 2013 agus bhí sé faoi réir breithiúnas forchoimeáda a rinne an Chúirt an 9 Nollaig 2013.

Ní dhearna na Freagróirí díospóid gurbh ionann an fhianaise a thug an Oifig chun airde i leith mí-iompair ina measc siúd mar stiúrthóirí Bovale gur cheart go mbeadh an Chúirt sásaithe anois (chun críocha ailt 160(2)(a), (b) agus (d) d'Acht na gCuideachtaí, 1990) go raibh siad ciontach i gcalaois, fad a bhí siad ina stiúrthóirí, maidir le Bovale agus na Coimisinéirí Ioncaim; go raibh siad ciontach i sárú ar a ndualgas mar oifigigh de chuid Bovale agus gurbh ionann a n-iompar mar oifigigh agus é sin a fhágann go bhfuil siad mí-oiriúnach lena mbreithniú chun bheith i measc lucht bainistíochta cuideachta. Ar a shon sin, lorg na Freagróirí le brath ar líon tosca maolaithe chun críche a chur faoi bhráid na Cúirte, in ainneoin thromchúise an iompair a aithníonn siad anois agus ar ghabh siad leithscéal ina leith, níor cheart don Chúirt orduithe dícháilithe a dhéanamh ach ar feadh tréimhse sách gearr.

Tar éis athbhreithniú mionsonraithe a dhéanamh ar an bhfianaise agus ar na tosca maolaithe ar ar bhraith na Freagróirí, mheas an Ard-Chúirt, murach na cúinsí maolaithe, gurbh í tréimhse 14 bliana an tréimhse chuí ar cheart na Freagróirí a dhícháiliú. Bhí sé ina chonclúid ag an gCúirt, áfach, agus na tosca maolaithe siúd á dtabhairt san áireamh, gurbh í an tréimhse iarbhir ar cheart na Freagróirí a dhícháiliú ná 7 mbliana.

Leag an Chúirt bac ar theacht i bhfeidhm an Ordaithe dícháilithe seo faoi chúinsí inar thug na Freagróirí le fios go raibh sé beartaithe acu iarratas a thabhairt os comhair na Cúirte de bhun alt 160(8) d'Acht na gCuideachtaí 1990 chun méid áirithe faoisimh a fháil ón Ordú beartaithe dícháilithe. Amhail an 31 Nollaig 2013, níor deimhníodh an t-iarratas ar fhaoiseamh agus d'fhan an bac ar theacht i bhfeidhm an ordaithe dícháilithe i bhfeidhm.

Tá lua neodrach [2013] IEHC 561 i gcinneadh scríofa na hArd-Chúirte. Tá fáil ar chóip de bhreithiúnas an Bhreithimh Onóraigh Finlay Geoghegan ar láithreán gréasáin na Seirbhíse Cúirteanna ag www.courts.ie agus ar láithreán gréasáin an OSFC.

Aventine Resources plc/John Francis Liwosz agus Anthony William Brown

I 2013, chuir an Oifig tús le himeachtaí dícháilithe san Ard-Chúirt i leith an Uasail John Francis Liwosz agus an Uasail Anthony William Brown, stiúrthóirí Aventine Resources plc le haghaidh Orduithe de bhun ailt 160(2)(b) (sárú dualgais) agus (f) (mainneachtain sheasta) d'Acht na gCuideachtaí, 1990. I gcaitheamh 2013, cuireadh na pléadálacha chun cinn agus cuireadh chun deiridh iad, ar deireadh thiar, ag deireadh 2013, d'fhoillíodh iarratas a dhéanamh ar dháta éisteachta i 2014.

Banc Náisiúnta na hÉireann Teoranta ("BNÉ")/ Seirbhísí Airgeadais Bhanc Náisiúnta na hÉireann Teoranta ("SABNÉ")

Mar a leagadh amach i dTuarascálacha Bliantúla roimhe seo, tá páirt glactha ag an Oifig i sraith cásanna sibhialta idirghaolmhara. Tagann gach ceann de na cásanna sin ó Thuarascáil na gCigirí (Arna gceapadh faoi Alt 8 d'Acht na gCuideachtaí 1990) chun Imscrúdú a dhéanamh ar Ghnóthaí BNÉ agus SABNÉ⁵³.

⁵² Tugadh Bovale Developments Limited ar an gcomhlacht roimhe seo (sular athchláraíodh í mar chuideachta neamhtheoranta)

⁵³ Bhí na Cigirí ceaptha ag an Ard-Chúirt i mí an Mhárta 1998 agus rinne siad a n-imscrúduithe thar thréimhse a mhair beagán níos mó ná 6 bhliain. Foilsíodh a dTuarascáil trí Ordú na hArd-Chúirte a rinneadh i mí Iúil 2004.

I mí Iúil 2005, thionscain an Oifig imeachtaí dícháilithe in aghaidh naonúir a raibh ina stiúrthóirí agus/nó ina n-oifigigh de chuid BNÉ agus/nó SABNÉ roimhe seo. Ag tús na bliana 2013, bhí ceithre cheann de na cásanna go hiomlán tugtha chun críche ag leibhéal na hArd-Chúirte. Bhíothas ar feitheamh dátaí éisteachta na Cúirte Uachtaraí maidir le ceithre achomharc⁵⁴ ó chinntí den Ard-Chúirt a rinneadh níos luaithe.

I rith na bliana faoi athbhreithniú, liostaíodh ceann amháin de na hachomhairc le haghaidh éisteachta os comhair na Cúirte Uachtaraí. B'achomharc na hOifige é seo ar chinneadh a rinne an Ard-Chúirt nár cheart aon Ordú dícháilithe a dhéanamh i leith an Fhreagróra. Trí chomhaontú idir na páirtithe, aistarraingíodh achomharc na hOifige agus iarradh ar an gCúirt an tOrdú a dhíchur le haghaidh costas (amhail i leith na hOifige) a rinne an Ard-Chúirt i bhfabhar an Fhreagróra. Ina theannta, réitíodh an cás a bhí ar feitheamh ar leibhéal na hArd-Chúirte ar an mbonn gur aistarraingíodh imeachtaí Ard-Chúirte na hOifige agus nárbh ann d'aon Ordú i leith costas do cheachtar páirtí. Amhail deireadh na bliana, bhíothas ar feitheamh dhátaí éisteachta na dtrí achomharc eile den Chúirt Uachtarach.

Forfheidhmiú coiriúil

Ionchúisimh achoimre

I gcomhréir le forálacha an AFDC, is féidir leis an Stiúrthóir ionchúisimh achoimre a thabhairt os comhair na Cúirte Dúiche. Le linn na bliana, rinne an Oifig imeachtaí achoimre a thabhairt agus a ionchúiseamh ar chúig ócáid (2012: 4), ar eascair na nithe seo a leanas astu:

- 17 chiontú (2012:16), agus an tAcht Promhadh Ciontóirí 1907 á chur i bhfeidhm maidir le 6 chúiseamh breise sa dhá chás a luaitear;
- fíneálacha comhiomlána €10,000 (2012: €8,208) a ghearradh;
- forchuireadh 2 dhícháiliú uathoibríoch (de bhua ciontaithe mar gheall ar a bheith ag gníomhú de shárú ar Ordú srianta) (2012: 1); agus
- bronnadh costais de €6,250 ar an Oifig (2012: €6,000).

Déantar achoimre sa Tábla thíos ar shonraí na n-ionchúiseamh sin.

⁵⁴ Rinne an Oifig ceann de na hachomhairc siúd i leith chinneadh na hArd-Chúirte a dhiúltaigh áitiú na Cúirte gur cheart na freagróirí ábhartha a dhícháiliú. Ghlac freagróirí trí cinn de na hachomhairc i leith chinntí na hArd-Chúirte, a dhearbhaigh áitiú na hOifige gur cheart na freagróirí a dhícháiliú.

Tábla 18
Ionchúisimh achoimre a tugadh - 2013

Cás	Dáta & ionad coinne éisteacht Cúirte Dúiche	Cúisimh	Toradh Cúirte Dúiche
OSFC i gcoinne An tUasal Adrian Kelly ag trádáil mar Kelly & Co	28 Eanáir 2013 Cúirt Dúiche Baile Átha Cliath	4 chion contrártha d'alt 187 (1) ⁵⁵ d'Acht na gCuideachtaí 1990 agus 6 cion contrártha d'alt 242(1) ⁵⁶ den Acht céanna	Taifeadadh 10 gciontú. Gearradh fíneálacha comhiomlána €2,500 i leith ceithre chion faoi alt 187(1) agus sé chion faoi alt 242(1). Costais ionchúisimh de €1,250 le hóc ag an gcosantóir.
OSFC i gcoinne An tUasal Declan Walker ag trádáil mar Declan Walker & Co	13 Feabhra 2013 Cúirt Dúiche An tInbhear Mór, Contae Cill Mhantáin	5 chion contrártha d'alt 187(1) d'Acht na gCuideachtaí 1990	Taifeadadh 5 chiontú. Gearradh fíneálacha comhiomlána de €6,000 i leith cúig chion faoi alt 187(1). Costais ionchúisimh de €1,250 le hóc ag an gcosantóir.
OSFC i gcoinne Ballyrye Ltd & An tUasal Frank Kilbride, stiúrthóir Ballyrye Ltd	19 Iúil 2013 Cúirt Dúiche An Longfort	3 chion den cuideachta agus cion amháin den stiúrthóir, contrártha d'alt 202 ⁵⁷ d'Acht na gCuideachtaí 1990	Ar pléideáil ciontach, cuireadh i bhfeidhm alt 1(1) den Acht Promhadh Ciontóirí 1907 i ndáil le gach cheann den ceithre chion. Costais ionchúisimh comhiomlána de €1,250 le hóc ag an gcosantóir.
OSFC i gcoinne An tUasal Declan Moloney & An tUasal Séamus Moloney	14 Samhain 2013 Cúirt Dúiche An Caisleán Nua, Contae Luimneach	Cion amháin an duine, contrártha d'alt 161(1) ⁵⁸ d'Acht na gCuideachtaí 1990	Taifeadadh chion amháin in aghaidh gach duine i leith. Gearradh fíneálacha de €750 i leith gach duine. Costais ionchúisimh comhiomlána de €1,250 le hóc ag an gcosantóir. Freisin, gearradh dícháilithe dhá bhlian (ag dul ó dháta an chiontaithe) faoi alt 161(2) d'Acht na gCuideachtaí 1990.
OSFC i gcoinne An tUasal Gerard Murphy	17 Nollaig 2013 Cúirt Dúiche Uirbeach Baile Átha Cliath	2 chion contrártha d'alt 56(1) agus (3) ⁵⁹ d'Acht um Fhorfheidhmiú Dlí na gCuideachtaí 2001	Ar pléideáil ciontach, cuireadh i bhfeidhm alt 1(1) den Acht Promhadh Ciontóirí 1907 i ndáil leis an dhá chion, agus €500 le hóc do Bosca na mBocht na Cúirte i ndáil le gach cion i leith. Costais ionchúisimh comhiomlána de €1,250 le hóc ag an gcosantóir.

⁵⁵ Ag gníomh mar iniúchóir gan bheith cáilithe é a dhéanamh

⁵⁶ Eolas bréagach a thabhairt

⁵⁷ Teip ar leabhair chuí chuntais a choimeád

⁵⁸ Gníomhú mar stiúrthóir fad a bheith faoi réir Ordú Sriain na hArd-Chúirte

⁵⁹ Mar leachtaitheoir, teip ar thuarascálacha reachtúla a sholáthar don OSFC

Cásanna a tarchuireadh chuig an SIP lena bhreithniú ar cé acu ba cheart nó nár cheart iad a ionchúiseamh ar díotáil

Dé bhrí gur féidir leis an Stiúrthóir ionchúisimh achoimre a thionscnamh os comhair na Cúirte Dúiche, is faoin SIP amháin cinneadh a dhéanamh ar cé acu ba cheart nó nár cheart ionchúiseamh ar díotáil a thionscnamh (is é sin os comhair giúiré sa Chúirt Chuarda).

Iar-Bhanc-Chorparáid Angla-Éireannach (“Angla”)

Sonraíodh i dTuarascálacha Bliantúla roimhe seo cineál ginearálta na saincheistean na bhí á n-imscrúdú ag an Oifig agus a mhéid a cuireadh comhaid faoi bhráid Oifig an SIP mar thoradh ar na himscrúduithe siúd.

Ag tús 2013, b'ionann an staid agus gur threoraigh an SIP gur cheart triúr daoine, i.e., an tUasal Seán Fitzpatrick, an tUasal William McAteer agus an tUasal Patrick Whelan – iarstiúrthóirí Bhanc-Chorparáid Angla-Éireannach iad uile – a thriail ar díotáil, gach duine díobh i ndáil le sé sárú déag líomhnaithe ar fhorálacha alt 60 d'Acht 1963. Threoraigh an SIP, anuas air sin, gur cheart duine amháin de na daoine sin, i.e., an tUasal Seán Fitzpatrick, a thriail ar díotáil i ndáil le dhá shárú dhéag líomhnaithe ar fhorálacha alt 197 d'Acht na gCuideachtaí, 1990.

I rith na bliana faoi athbhreithniú, liostaíodh go dtosódh triail na sárúithe líomhnaithe ar alt 60 an 13 Eanáir, 2014 agus socraíodh triail na líomhaintí faoi alt 197 go sealadach le haghaidh éisteachta an 7 Deireadh Fómhair, 2014. Le linn Nollaig 2013, cuireadh an dáta tosaigh le haghaidh na trialach faoi alt 60 siar chuig an 31 Eanáir, 2014 agus, ag tráth an scríofa, tá an triail sin ar bun i gCúirt Chuarda Choiriúil Bhaile Átha Cliath os comhair an Bhreithimh Onóraigh Martin Nolan agus giúiré. Cuireadh seacht sárú bhreise líomhnaithe ar fhorálacha alt 234(2) d'Acht na gCuideachtaí, 1990 i leith an Uasail Patrick Whelan leis an díotáil sular cuireadh tús leis an triail seo. Tá na cúisimh bhreise siúd bunaithe ar fhianaise a bailíodh i gcúrsa imscrúduithe na hOifige agus cuireadh iad faoi bhráid Oifig an SIP lena mbreithniú dá éis sin.

I gcaitheamh 2013, lean an Oifig le hacmhainní suntasacha a chaitheamh ar chabhrú le hOifig an SIP i ndíscaoileadh dhualgais na hOifige sin lena nochtadh don chosaint gach fianaise ábhartha a bhí acu. Baineann an nochtadh dualgais sin⁶⁰ ní hamháin leis an ábhar a mheas Oifig an SIP gur cheart a áireamh sna Leabhair Fianaise (ar an mbonn gur fianaise í a mbeartaíonn an t-ionchúiseamh brath uirthi ag an triail), ach le

“...haon ábhar [eile] a d'fhéadfadh baint le hábhar an cháis a d'fhéadfadh cabhrú leis an gcosaint nó difear a dhéanamh don ionchúiseamh”⁶¹.

Anuas air sin, lean an Oifig le breis fianaise a bhailiú de réir mar a thángthas uirthi, nó mar fhreagairt ar threoracha ó Oifig an SIP chun breis imscrúdú a dhéanamh ar bhearta a mheas siad ba ghá nó b'inmhianta.

⁶⁰ Atá frámhaithe sna ceartha bunreachtúla chun trialach in am trátha an dlí (ar fáil in Airteagal 38.1 de Bhunreacht na hÉireann) agus chun nósanna imeachta cothroma (ar fáil in Airteagal 40.3).

⁶¹ McKevitt v DPP, neamhthuairiscithe, an Chúirt Uachtarach, an 18 Márta, 2003

Amhail a cuireadh i dtaifead i dTuarascálacha Bliantúla roimhe seo, chuir an Oifig comhaid faoi bhráid an SIP i ndáil le trí shaincheist eile a d'eascair ó na himscrúduithe a rinne siad ar Angla. Go dtí seo, níor threoraigh an SIP aon chúisimh i ndáil leis na ceisteanna sin. Is tábhachtach a thabhairt chun solais, áfach, nuair a úsáidtear an nath *“go dtí seo, níor chuir an SIP tús le haon chúisimh”*, nach mbeartaítear a thabhairt le fios gur cinnte, nó gur dócha, go dtreorófar breis cúiseamh ag dáta éigin amach anseo. Tá an SIP neamhspleách i bhfeidhmiú a feidhmeanna. Dá réir sin, is di féin amháin a dheimhniú cibé acu, agus a mhéid, a theastaíonn nó nach dteastaíonn ionchúiseamh ó aon chomhaid imscrúdaithe a chuirtear faoi bhráid a hOifige; agus, má theastaíonn, cén cúisimh ar leith ar cheart a ionchúiseamh. Bunaítear na cinntí siúd ar líon breithniúchán, faisnéis bhreise a bhaineann leis sin ar féidir teacht air i gCaibidil 4 agus 6 de na *Treoirlínte d'Ionchúisitheoirí* a d'fhoilsigh Oifig an SIP⁶².

Cásanna coiriúla eile a atreoraíodh chuig an SIP

Ag tús na bliana, lean an SIP le hathbhreithniú a dhéanamh ar dhá chás ar cuireadh comhaid ar aghaidh ina leith i rith 2012. I gceann amháin de na cásanna sin, cuireadh trí chomhad fhorlíontacha faoi bhráid Oifig an SIP go luath in 2013. Ar threorú an SIP, gabhadh an Cosantóir sa chás seo agus cuireadh 50 cion líomhnaithe ina leith de bhun alt 187 d'Acht na gCuideachtaí, 1990 agus alt 242 d'Acht na gCuideachtaí, 1990, faoi seach. Tá an chás seo ar feitheamh os comhair na gCúirteanna faoi láthair.

⁶² Ar fáil ag <http://www.dppireland.ie/publications/category/14/guidelines-for-prosecutors/>